Εκδήλωση-Συζήτηση: Ζαπατίστας, 20 χρόνια μετά -18/04/15

Εκδήλωση του περιοδικού Βαβυλωνία.

Οι Ζαπατίστας σήμερα. Δομές αυτοκυβέρνησης και σχέσεις έντασης με το κράτος του Μεξικού.

Ομιλητής: George Katsiaficas

Ζαπατίστας: Συνυφαίνοντας Αντιστάσεις

Μάντυ

Το 2006, ο EZLN (ο Στρατός των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση) εξέδωσε την Έκτη Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα, κηρύσσοντας τον πόλεμο στη μεξικανική κυβέρνηση. Σκοπός της ήταν να επεκτείνει τον ζαπατιστικό αγώνα σε όλους τους «εκμεταλλευόμενους και αποστερημένους ανθρώπους του Μεξικό». Στην Έκτη Διακήρυξη, ο Υποδιοικητής Μάρκος καταθέτει μια σύντομη ιστορία του κινήματος των Ζαπατίστας και του πώς αυτό έχει αλλάξει, αποδεικνύοντας ότι η όλη επαναστατική διαδικασία είναι πρωτεϊκή και δυναμική. Ο Μάρκος απ' αυτή την ιστορία συμπεραίνει, ότι οι διαπραγματεύσεις με τους πολιτικούς είναι χάσιμο χρόνου. Γι' αυτόν τον λόγο, από την αθέτηση των συμφωνιών του San Andres, οι Ζαπατίστας υπάρχουν αυτόνομα. Το 1994, με την εξέγερση των Ζαπατίστας, οι περισσότεροι ιδιοκτήτες γης στη Λακαντόνα φοβήθηκαν, κι έτσι οι αυτόχθονες κατόρθωσαν να καταλάβουν τη γη. Η αυτονομία τους δεν είναι μια παραχώρηση από το κράτος, αλλά κάτι που πρέπει συνεχώς να διεκδικούν. Αυτό σημαίνει ότι οι ζαπατιστικές κοινότητες ναι μεν ελέγχουν τους πόρους και την επικράτεια της Τσιάπας με αυτοδιεύθυνση , ωστόσο βρίσκονται υπό τη συνεχή απειλή των ενοχλήσεων και της εξάρθρωσης από το μεξικανικό στρατό και τους παραστρατιωτικούς. Τα έσοδα προέρχονται από τα αγροτικά πλεονάσματα, όπως του καφέ, κι από ΜΚΟ κι αλληλέγγυες ομάδες.

Η αυτονομία τους είναι μια πράξη απαλλοτρίωσης που προφυλάσσει μια κουλτούρα και μια κοσμοαντίληψη, η οποία είναι διακριτή από τον ηγεμονικό κόσμο. Ωστόσο, η αυτονομία στην Τσιάπας δεν είναι αρκετή. Όπως γράφει ο Μάρκος, «θα χάσουμε τα πάντα, εάν

παραμείνουμε ως έχουμε, γι’ αυτό πρέπει να προχωρήσουμε μπροστά».

Η Έκτη Διακήρυξη καλεί την πολιτική κοινωνία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο να παλέψει ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό. Σε εθνικό επίπεδο, η Έκτη προτείνει τη συνομολόγηση συμφωνιών με αριστερές οργανώσεις σ’ όλη τη μεξικανική επικράτεια και τη συνέχιση μιας διαδραστικής καμπάνιας για ένα «εθνικό πρόγραμμα αντίστασης», το οποίο ονομάζεται «Η Άλλη Καμπάνια». Η οργάνωση στο εθνικό επίπεδο ήταν καλύτερο να γίνεται πρόσωπο με πρόσωπο, παρά απλώς και μόνο μέσω των ανακοινωθέντων. Επιλέγουν χώρους που είναι άμεσοι χωρίς μεσάζοντες, χώρους αόρατους στους κυρίαρχους. Η Άλλη Καμπάνια δέχτηκε πολλή κριτική, επειδή συνέπεσε με τις εκλογές της χώρας. Πολλοί αριστεροί πιστεύουν, ότι η καμπάνια τους διέσπασε τα αριστερά κόμματα. Οι Ζαπατίστας, έχοντας την εμπειρία της μεξικανικής κυβέρνησης, έφτασαν να πιστεύουν πως το να προσπαθείς να συνεργαστείς με την πολιτική της κυριαρχίας είναι μάταιο.

Ακόμη κι αν ένα αριστερό κόμμα νικούσε, μια πλειοψηφία που θα κέρδιζε τις εκλογές, δεν θα βοηθούσε τους περιθωριοποιημένους. Διότι οι πολίτες είναι «πελάτες» του κράτους, το οποίο με τη σειρά του είναι πελάτης μιας μεγαλύτερης επιχείρησης, του νεοφιλελευθερισμού. Η Άλλη Καμπάνια σταμάτησε όμως, όταν το Μάιο μια βίαιη διαδήλωση ξέσπασε στο Ατένκο, στην οποία συμμετείχαν και οι Ζαπατίστας. Ωστόσο, το πνεύμα της Έκτης Διακήρυξης και οι επιδράσεις της Άλλης Καμπάνιας εξακολουθούν και είναι σήμερα ακόμη έκδηλα στην πόλη του Μεξικό. Η Άλλη Καμπάνια ήταν μια προσπάθεια άσκησης άλλων πολιτικών και συγκρότησης ενός ισχυρού δικτύου αντίστασης στο Μεξικό.

Επισκέφτηκα το Μεξικό μ’ ένα γκρουπ Αμερικανών σπουδαστών, μέσω του Δικτύου Αλληλεγγύης στο Μεξικό. Η εντύπωση που αυτό το ταξίδι μου άφησε, είναι πως η ιδέα της Έκτης Διακήρυξης έχει μπει πραγματικά σε λειτουργία. Μια βραδιά στην πόλη του Μεξικό, συζητούσα με δυο συντρόφους που συνάντησα, έναν δικηγόρο κι έναν καλλιτέχνη του δρόμου, οι οποίοι μάχονται σε διαφορετικά πεδία, ενάντια σε διαφορετικές μορφές εξουσίας και

με διαφορετικά μέσα. Μου είπαν πως και των δύο οι πράξεις είναι απαραίτητες, για να υποστηρίξουν ένα δυναμικό, ευρύ φάσμα αντίστασης, κι ότι ο ένας έχει ανάγκη τον άλλον προκειμένου να παλέψουν ενάντια στο αφομοιωτικό κτήνος που είναι ο καπιταλισμός. Είπαν, «υφαίνουμε το υφαντό της αντίστασης». Η Έκτης Διακήρυξη ώθησε αυτό το δίκτυο της αντίστασης, το οποίο απορρίπτοντας τον καπιταλισμό οικοδομεί έναν άλλο κόσμο.

Η δικτύωση αποτελεί μια μέθοδο αντίστασης, η οποία δεν αναπαράγει ιεραρχικές, φασιστικές δομές και δυνητικά μπορεί να απειλήσει τον ύστερο καπιταλισμό, απαντώντας στην πολυπλοκότητα των αγορών με επαναστατική πολυπλοκότητα. Τα δίκτυα είναι εξορισμού διασπαρμένα και πολυκεντρικά. Δεν υπάρχει ένα απόλυτο κέντρο που διατάσσει, αλλά ένα πολύπλοκο, ανεξάρτητο σύστημα δικτυώσεων που συνεργάζεται κι επικοινωνεί πέρα απ' τα σύνορα. Ο απλός χαρακτήρας των δικτύων βρίσκεται σε τέτοια αντίθεση προς τις καθιερωμένες ιεραρχίες, που γίνεται δύσκολο να διαρραγεί. Όπως το διατύπωσε ο Γκρέμπερ, «οδήγησέ με στον αρχηγό σου είναι η πρώτη απαίτηση των εξωγήινων στους γήινους, της αστυνομίας στους διαδηλωτές, των δημοσιογράφων στους επαναστάτες». Η ζαπατιστική ιδέα της αυτονομίας, το να διατάσσεις υπακούοντας, και η οριζόντια οργάνωση συμβαίνει να είναι η φύση των δικτύων, με την αλληλεγγύη να συνιστά την κόλλα.

Στο Μεξικό, το κράτος πάντα προσπαθεί να αποπέμψει την ιστορία των λαϊκών αγώνων, για να αναπαράγει το αποικιοκρατικό υπόδειγμα. Φαίνεται να υπάρχει ένας κύκλος θύμησης της ιστορίας απ' την πλευρά του λαού και διαγραφής της ιστορίας απ' την πλευρά της κυβέρνησης. Το να επιδεικνύεις τη συνέχεια των λαϊκών αγώνων, έχει να κάνει με το να εκδικείσαι μια μακρά ιστορία εγκλημάτων προσεκτικά καλυμμένων. Η προβολή των αδιάφθορων ηγετών, δείχνει ότι η μάχη δεν έχει χαθεί, αλλά συνεχίζεται. «Οι Πάντσος», για παράδειγμα, πήραν το όνομά τους από τον Πάντσο Βίλλα, ο οποίος ήταν ηγέτης του βόρειου αστικού κομματιού του Μεξικό στη διάρκεια της μεξικανικής επανάστασης

του 1910, και συνδέονται με τις ζαπατιστικές κοινότητες στη Λακαντόνα, οι οποίες ονομάστηκαν έτσι απ' τον Εμιλιάνο Ζαπάτα, ο οποίος ηγήθηκε μιας αγροτικής εξέγερσης στον αγροτικό νότο. Και οι Πάντσος και οι Ζαπατίστας αποκηρύσσουν τις ιεραρχίες κι έτσι βλέπουμε ότι ο ηγέτης δεν είναι τόσο ένα σύμβολο δύναμης κι ομογενοποιητικής αναπαράστασης αλλά ένα σύμβολο αυτονομίας. Η αυτονομία περιέχει συγχρόνως την ενδυνάμωση της ατομικότητας και της συλλογικότητας. Η οριζοντιότητα είναι η ιδέα ότι μέσα στην ύφανση (της αντίστασης), είμαστε όλοι ηγέτες στο κίνημα που θα διώξει την καταπίεση. Ο ηγέτης ο οποίος μιλά και δείχνει τον εαυτό του και γίνεται σύμβολο αποτελεί ένα σημείο επαφής της ατομικής με τη συλλογική συνείδηση.

Στην πόλη του Μεξικό ήρθαμε σε επαφή με διάφορους ακτιβιστές και συλλογικότητες που είναι συνδεδεμένες με τους Ζαπατίστας. Όλες επικεντρώνονται σε διαφορετικές περιοχές, διαφορετικά μεγέθη κι επιτελούν διαφορετικούς τύπους δράσης. Συναντήσαμε τους La Red Contra de Reprecisn, ψυχολόγους οι οποίοι ασχολούνται με πολιτικούς κρατούμενους και βασανιστήρια, τους Los H.I.J.O.S, που ασχολούνται με τους αγνοούμενους στο Μεξικό, μια φοιτητική ένωση στο Αμφιθέατρο Τσε Γκεβάρα του Αυτόνομου Πανεπιστημίου του Μεξικό, το ανεξάρτητο συνδικάτο των ιερόδουλων, το ανεξάρτητο συνδικάτο των αυτοχθόνων αχθοφόρων, και το UNOPII/FPFVI (Frente Popular Fransisco Villa Independiente ή «Los Panchos»), το οποίο είναι ένα αυτόνομο, κοινοτικό κίνημα στέγασης. Οι Πάντσος βοηθούν τους ανθρώπους να οργανωθούν, ώστε να καταλάβουν γη και να χτίσουν σπίτια και υποδομές. Το FPFVI ήταν επίσης και μέλος της Άλλης Καμπάνιας. Μαζί σχημάτισαν ένα πολύχρωμο υφαντό, το οποίο απεικονίζει αυτό που ο Υποδιοικητής Μάρκος ονομάζει ως «έναν άλλο κόσμο εκεί όπου πολλοί κόσμοι υπάρχουν». Αυτό το υφαντό συνεχώς σχίζεται, διότι ο νεοφιλελευθερισμός καταβροχθίζει οτιδήποτε δεν εξυπηρετεί την παγκόσμια αγορά. Αλλά κάθε φορά που το υφαντό σχίζεται, ο κάθε άνθρωπος και η κάθε συλλογικότητα απλώνει περισσότερο νήμα κι όλοι μαζί μπαλώνουν τις τρύπες, για τις οποίες ευθύνεται η εξουσία.

Αυτό που μας συνδέει όλους είναι η αλληλεγγύη. Η όλη έννοια της αλληλεγγύης αντιτίθεται στη νεοφιλελεύθερη νοοτροπία του ατομικισμού, του ανταγωνισμού και του σολιψισμού κι ενδυναμώνει τη συλλογική δράση. Επιπλέον, η αλληλοβοήθεια, αντίθετα από τη φιλανθρωπία, οικοδομεί σχέσεις μεταξύ μη ίσων και αίρει την αποξένωση για τους περιθωριοποιημένους. Η συνεργασία και το μοίρασμα χτίζουν μια γέφυρα μεταξύ των «άλλων κόσμων» και τους δυναμώνουν κι έξω από τα σύνορα. Η ενότητα των σκοπών έχει να κάνει μ' ένα κοινό πολιτικό φαντασιακό, αλλά αυτό που πραγματικά μας φέρνει κοντά είναι ο διάλογος. Η αλληλεγγύη είναι η πολιτική της διαβούλευσης. Σ' έναν διάλογο οι φωνές πλέκονται και δημιουργούν κάτι αμοιβαία μετασχηματιστικό για κάθε συμμετέχοντα. Τα άτομα συνδέονται άμεσα κι όχι μέσω της μεσολάβησης των συστημάτων της ιδεολογίας ή της αντιπροσώπευσης.

Στην πόλη του Μεξικό, μείναμε στην Κοοπερατίβα Acapatzingo, μια περιφραγμένη κοινότητα σε μια από τις πιο φτωχές περιοχές της πόλης, η οποία καταλείφθηκε κι οργανώθηκε από το FPFVI (Los Panchos). Στην κοινότητα Acapatzingo ακούσαμε ομιλίες σχετικά με την ιστορία τους και τις στρατηγικές τους, για το πώς κατέλαβαν το χώρο, πώς αντιμετώπισαν την αστυνομία, πώς διαπραγματεύτηκαν με το κράτος για αναγνώριση και ποιες είναι οι δυσκολίες της αστικής ζωής. Στην Τσιάπας, η ομάδα μας έμεινε στο Oventik, στο κέντρο της ζαπατιστικής περιοχής στη ζούγκλα Λακαντόντα. Το Oventik είναι εκεί όπου βρίσκεται η κυβέρνηση των Ζαπατίστας, η Κοοπερατίβα Artesanal de Mujeres con Dignidad Rebelde και το γυμνάσιο. Είναι η πιο προηγμένη τεχνολογικά κοινότητα των Ζαπατίστας μιας και οι κάτοικοι είναι οι δάσκαλοι, οι μαθητές και οι αλληλέγγυοι ακτιβιστές. Η ομάδα μας παρευρέθηκε στο μάθημα της γλώσσας των Ζαπατίστας, το οποίο προσφέρει το CELMRAZ (Centro de Espapol y Lenguas Mayas Rebelde Autσnomo Zapatista).

Τα μαθήματα της γλώσσας ήταν είτε μικροί κύκλοι συζήτησης χωρίς την αυθεντία ενός καθηγητή/ομιλητή είτε δραστηριότητες, όπως το να μαθαίνεις πώς να υφαίνεις, να εργάζεσαι στις

φυτείες καλαμποκιού, να βάφεις τοίχους και να παίζεις επαναστατικά τραγούδια. Συζητήσαμε σχετικά με τη θέση των γυναικών, τον ρατσισμό, τη μετανάστευση, την ένοπλη αντίσταση. Πρόκειται για πολιτικά ζητήματα, τα οποία αντιμετωπίζονται διαφορετικά σε διαφορετικά κομμάτια του κόσμου. Οι Ζαπατίστας μας μίλησαν για τη δική τους εμπειρία κι έμαθαν από τη δική μας εμπειρία σ' έναν κόσμο που και οι δύο παλεύουμε να αλλάξουμε. Έτσι, κατά κάποιο τρόπο, αυτό το πλησίασμα επιτρέπει μια εκ νέου εστίαση στη μεγαλύτερη μάχη. Οι Πάντσος και οι Ζαπατίστας μας προσέφεραν στέγη κι οργάνωσαν για μας εκπαιδευτικές δραστηριότητες κι εμείς τους στηρίξαμε οικονομικά. Μα, πέρα απ' αυτή τη συναλλαγή, ανταλλάξαμε σκέψεις, όνειρα σε μια διαδικασία αμοιβαία μετασχηματιστική. Η φυσική μας παρουσία εκεί, μας επέτρεψε να πάρουμε κάτι από το αίσθημα αντίστασης στο Μεξικό και να το μεταφέρουμε πίσω.

Ο καπιταλισμός καταστρέφει τις κοινωνικές σχέσεις, ιδιωτικοποιώντας την κοινωνική ζωή και διαχωρίζοντας την πολιτική κοινωνία. Από την άλλη, η ριζωματική επανάσταση σχετίζεται με την αποδοχή της φυσικής πολυπλοκότητας, μη προβλεψιμότητας και ποικιλομορφίας της ζωής και την οργάνωσή μας σε δίκτυα. Η οριζοντιότητα, η αυτονομία, οι πολιτικές της διαβούλευσης, η αμεσότητα, το να δέχεσαι την εν εξελίξει και παροδική φύση της επανάστασης, όλα αυτά λειτουργούν ενάντια στον καπιταλισμό και δημιουργούν έναν χώρο για την επιθυμία εκείνη που βάζει σε πράξη έναν άλλο κόσμο.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 15